

UNITATEA 2

Textul narativ

SĂ NE AMINTIM!

• Propoziția este o comunicare **spusă (orală)** sau **scrisă**. Primul cuvânt din propoziție se scrie întotdeauna cu **literă mare**. • Mai multe propoziții legate prin înțeles alcătuiesc un **text**. Orice text are un **titlu**, care se scrie cu literă inițială mare, în partea de sus a textului, la mijloc. Când se începe o idee nouă, în text, se scrie cu **alineat**.

Tipuri de texte literare care conțin narațiuni:

■ **Poveștile** – *Cenușăreasa, Scufița Roșie, Capra cu trei iezi* – sunt texte de scurtă dimensiune în care lumea reală se amestecă cu lumea imaginară. Eroii trec prin diferite întâmplări și finalul este, în general, fericit.

■ **Nuvelele și povestirile** – *Cănuță, om sucit* de Ion Luca Caragiale – sunt texte destul de scurte, în care acțiunea este concentrată. Au puține personaje care participă la rezolvarea unei situații problematice.

■ **Romanele** – *Cireșarii* de Constantin Chiriță, *Marele uniș prietenos* de Roald Dahl, *Aventurile lui Tom Sawyer* de Mark Twain – reprezintă texte de mari dimensiuni, cu o acțiune complexă, întinsă pe o perioadă lungă de timp, la care participă un mare număr de personaje.

Reține!

Textul narativ (narațiunea) este o **povestire** a unei întâmplări. La întâmplarea care se petrece într-un anumit **loc** și **moment** participă **personajele** textului.

- 1** Amintește-ți câteva dintre poveștile pe care le-ai citit și completează tabelul cu informațiile cerute.

Povestea	Personajele	Locul	Timpul
<i>Albă-ca-Zăpada și cei șapte pitici</i>			
<i>Ursul păcălit de vulpe</i>			
<i>Muzicanții din Bremen</i>			

8

Ești de acord cu „schimbul de roluri” al Fraților Trandafir? Completează tabelul cu păreri PRO și/sau CONTRA, apoi discută cu colegii tăi despre fapta lor. Ei ce părere au?

PRO	CONTRA

B. ELEMENTE DE SCRIERE FUNCȚIONALĂ

Afișul

SĂ NE AMINTIM!

Afișul este un text nonliterar/informativ prin care se aduce la cunoștința publicului un eveniment.

Afișul trebuie astfel construit încât să atragă atenția. Informațiile de pe afiș trebuie să fie ușor de citit și să conțină date esențiale legate de eveniment: **numele evenimentului, data, ora și locul de desfășurare.**

1 Observă afișul alăturat și rezolvă cerințele date:

- Ce informații ai aflat din afișul alăturat?

- ☐ locul desfășurării
☐ data desfășurării
☐ numele organizatorului
☐ numele tuturor actorilor
☐ numele regizorului
☐ prețul

- Ce este o „rezervare”? Dar un „regizor”? Caută sensurile acestor cuvinte în dicționar și notează-le.

rezervare:

regizor:

Teatrul PRICHINDEL

prezintă piesa:

La cireșe

adaptare după Ion Creangă

În rolurile principale:

Vlad Popescu
Ana Ionescu

Regizor:

Maria Dumitru

Te așteptăm în Sala
Mare a teatrului!

În zilele de sâmbătă 15 și 22
octombrie de la ora 10⁰⁰

Pentru rezervări sunați la
07XX XXX XXX!

- Pentru ce este numărul de telefon de pe afiș?

- 2** Clasa celor doi frați gemeni pregătește o piesă de teatru. Lucrează în pereche cu colegul de bancă sau în echipe de 4-5 copii pentru a realiza afișul piesei respective.

lucru în echipă

ETAPE DE LUCRU

1. Alegerea piesei (gândește-te la textele pe care le-ai citit și alege unul pe care ți-ar plăcea să-l vezi transformat într-o piesă de teatru).
2. Realizarea schiței afișului – text + imagini (ce informații ar trebui să conțină afișul și ce ilustrații l-ar face mai atrăgător).
3. Realizarea afișului.
4. Afișarea acestuia în fața clasei.

- 3** După ce toate perechile/echipele expun afișele, se realizează **TURUL GALERIEI** (vezi pagina următoare).

Invitația

SĂ NE AMINTIM!

Invitația este un text scris prin care o persoană (sau un grup de persoane) este chemată să participe la un eveniment important pentru cel care o trimite.

În invitație trebuie să fie clar precizate: evenimentul, data, ora și locul desfășurării.

- 1** Observă invitațiile de mai jos și răspunde la întrebări:

Dragi părinți,

Vineri, 23 decembrie, la ora 17⁰⁰, vă invităm în sala de festivități a școlii noastre, pentru a sărbători împreună venirea lui Moș Crăciun.

Vă așteptăm cu drag!

Elevii clasei a IV-a

1. Cui se adresează invitația?

2. Care este evenimentul la care sunt invitați?

3. În ce dată și la ce oră va avea loc?

4. Care este locul de desfășurare?

5. Cine adresează invitația?

Timpurile verbului

Reține! Acțiunea exprimată de un verb se poate petrece la timpurile:

- **trecut** (ieri) (Exemplu: *am desenat, desenam, desenai, desenasem*)
- **prezent** (azi) (Exemplu: *desenez*)
- **viitor** (măine) (Exemplu: *voi desena*)

1 Subliniază verbele din enunțurile de mai jos și așază-le în tabel la locul potrivit:

- Furtuna se iscase parcă din senin.
- Noi scriem întotdeauna enunțurile.
- Cauciucul a explodat pe autostradă.
- Voi sosi cu trenul la ora 18:00.
- Bunicul le-a citit nepoților povești cu personaje de demult.
- Câinele latră neincetat.
- Lunile verii vor trece repede.
- Veți participa la paradă?
- Vântul spulberă frunzele de pe străzi.

<i>Timpul trecut</i>	<i>Timpul prezent</i>	<i>Timpul viitor</i>

2 Rescrie propozițiile trecând verbele la timpul viitor.

- Sătenii au cules roadele coapte din livezi.

- Tu ești atent la regulile concursului.

- El a răspuns la toate întrebările reporterului.

- Voi adunați flori din poienița înverzită.

- Am citit cartea, apoi am făcut rezumatul lecturii.

4 Completează tabelul:

<i>Timpul trecut</i>	<i>Timpul prezent</i>	<i>Timpul viitor</i>
	aleargă	
au înverzit		voi spune
	recități	
culegeai		

E. SĂ SCRIEM CORECT!

cam / c-am

REȚINE!

cam = aproximativ

c-am → c-~~ă~~ am

Exemplu: Am în buzunar **cam** zece lei.

Exemplu: Am observat **c-am** cântat fals.

1 Taie forma greșită:

■ Știu ^{cam}_{c-am} mințit ieri.

■ Ieri au fost ^{cam}_{c-am} douăzeci și unu de grade.

■ Credeam ^{cam}_{c-am} întârziat!

■ Noi am aflat ^{cam}_{c-am} cât ai lucrat.

2 Bifează propozițiile scrise corect:

☐ Fetele credeau c-am luat jucăriile.

☐ M-am cam speriat atunci!

☐ Aveam c-am zece lei la mine.

☐ Părea înalt cam de 2 metri.

3 Formulează propoziții folosind ortograma „c-am”, după model:

MODEL

Eu știu c-am dansat frumos.

Tu știi c-am _____.

El știe _____.

Ea știe _____.

Noi _____.

Voi _____.

Ei _____.

4 Alege ortograma potrivită: c-a, c-am, c-au, c-ați, c-ai.

• Ele cred _____ scris frumos. • Am văzut _____ pictat floarea. • Ei cred _____ venit devreme. • Sper _____ deschis geamul. • Noi am auzit _____ fost la magazin. • El credea _____ gândit bine problema. • Noi știm _____ învățat poezia.

5 Rescrie enunțurile, înlocuind cuvintele subliniate cu „cam” sau „c-am”.

• Mama a cumpărat aproximativ zece kilograme de legume pentru zacuscă.

• Am aflat că am o nouă colegă de clasă.

• Nu știa că am câștigat concursul.

• Mai avem de parcurs circa douăzeci de kilometri.

6

Alcătuiește enunțuri cu substantivele: *înfrigurare*, *asprime*, *vifornită*, *dinodaur*, *baclava*.
Citește cu atenție cuvintele explicate și folosește-le corect în propoziții.

- *înfrigurare* = stare de încordare nervoasă, de nerăbdare, de emoție;
- *asprime* = atitudine severă față de cineva;
- *vifornită* = furtună, vijelie;
- *baclava* = prăjitură orientală din foi de plăcintă, cu miere și migdale.

Felul substantivelor

Substantive comune și substantive proprii

1

Subliniază substantivele comune cu o linie și substantivele proprii cu două linii.

„Aici, la locul acesta liniștit, retras, a descălecat acum șase sute de ani primul nostru voievod, Radu Negru, care s-a scoborât din Făgăraș pe matca Dâmboviței și-a venit să întemeieze «țară nouă» dincoace de Carpați.”

(România pitorească – Alexandru Vlahuță)

2

Formează substantive proprii pomind de la substantive comune date.

MODEL

narcisă → *Narcisa*

codru → _____

margaretă → _____

mugur → _____

lăcrimioară → _____

dalie → _____

creangă → _____

crin → _____

3

Scrie un substantiv comun în locul substantivelor proprii subliniate.

• Pe Argeș se văd lebede albe și lebede negre.

→

• Vârful Ceahlăului este acoperit de zăpadă și în timpul verii.

→

• Miaunica toarce liniștită lângă soba din bucătărie.

→

• Ochii frumoși ai Mirelei strălucesc de fericire.

→

• Micul Azorei sperie vrăbiile cu lătratul lui.

→

• Străzile Piteștiului sunt aglomerate în fiecare zi.

→

• Părinții lui Mircea sunt medici iscusiți.

→

E. SĂ SCRIERM CORECT!

căi / că-i

Reține!

căi = drumuri

că-i / că este (i)
că-ți

Cuvântul **căi** poate avea mai multe înțelesuri împreună cu alte cuvinte:

- **Căi aeriene** = rute parcurse de avioane. • **Căi ferate** = rute parcurse de trenuri.
- **Căi de comunicație** = mijloace de transmitere a informației (telefon, radio, televizor, ziar)
- **Căi respiratorii** = aparat respirator (cu ajutorul căruia respirăm: nas, faringe, esofag, plămân)
- **A se căi** = a-i părea rău

Exemple: • Spre București pot să ajung pe două **căi**. • S-au construit alte **căi ferate** spre Constanța. • Ionuț **se căi** pentru greșeala făcută. • Folosesc **căi de comunicație** pentru a ține legătura cu prietenii mei.

1 Explică scrierea cuvintelor subliniate:

MODEL

Știu că-i place înghețata (că 'i)

- a) Mihai crede că-i sănătos. ()
b) Alexandru se căi pentru lecția neînvățată. ()
c) Am văzut că-i harnică Roxana. ()

2 Alege forma potrivită: căi / că-i.

- Pe acele _____ am coborât dealul. • Ioana este mândră _____ cea mai bună.
- Văd _____ iute la mânie. • Cu ajutorul noilor _____ de comunicație am vorbit cu Alice.

3 Completează enunțurile cu ortogramele potrivite: că-i, că-mi, că-ți.

- Știu _____ aduci cartea astăzi. • _____ faci temele corect mă bucură.
- V-ați dat seama _____ bolnavă.

4 Subliniază cuvintele scrise greșit și explică oral cum este corect.

• Am înțeles căi mama Alexandrei. • Cred că-i imposibil să urc pe creasta muntelui. • Mîhnea se că-i că a luat creionul lui Vlad. • În satul buncii sunt și căi neasfaltate. • Trenul circula pe căi ferate.

5 Scrie un text cu titlul „Cu trenul”, folosind ortogramele: că-i, i-a, l-a, ne-am, s-a.

C. ACTE DE VORBIRE

- După modelul prezentat la „Elemente de scriere imaginativă”, realizează portretul unui coleg de clasă.
- Citește-l / Prezintă-l în fața tuturor fără a preciza numele, apoi roagă colegii să ghicească despre cine este vorba.

D. ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII

■ ■ ■ ■ ■ ADJECTIVUL ■ ■ ■ ■ ■

Reține!

Adjectivul este partea de vorbire care exprimă însușiri ale ființelor, lucrurilor, fenomenelor naturii (ale substantivelor).

1 Subliniază adjectivele din următorul text:

„Era un om bine făcut, puțin chel în vârful capului, cu ochi foarte blajini. Când zâmbea, se arătau sub mustața tunsă scurt niște dinți lungi, cu strungă mare la mijloc. Când ne învăța cum să spunem poezii eroice, vorbea tare și înălța în sus brațul drept; când cântam în cor lovea diapazonul de colțul catedrei, îl ducea repede la urechea dreaptă și încruntând puțin din sprâncene, dădea ușor tonul: laaa! [...] Atunci izbucneau glasuri tinere, într-o revărsare caldă.”

(Domnu' Trandafir – Mihail Sadoveanu)

2 Scrie câte două adjective pentru substantivele date:

ape:	_____	animale:	_____
codru:	_____	elev:	_____
vreme:	_____	glasuri:	_____
nori:	_____	propoziție:	_____

3 Scrie substantivul potrivit pentru adjectivele:

_____	← deasă, înverzită, înfrunzită, tânără
_____	← blândă, leneșă, târcată, sălbatică
_____	← ordonat, curat, îngrijit, liniat
_____	← înnorat, senin, limpede, negru

4 Scrie câte patru adjective care să exprime:

- mărimea: *mare, uriaș, mic, scund* _____
- gustul: _____
- trăsături fizice: _____
- însușiri sufletești: _____
- culoarea: _____